

1944, september 13. [Londýn.] — Depeša ministra dr. H. Ripku čs. velvyslanectvu v Moskvě so zprávou min. predsedu msgre. J. Šrámka pre F. Uhlířa v záležitosti národnosocialistickej strany na Slovensku.

Tajné.

Pro Uhlíře: Přes moje urgency dostalo se mi od skupiny vyjádření teprve dnes. Ihned tedy odpovídám. Musil jsem znát stanovisko presidenta, pak Vaší skupiny. Zjistilo se, že jde o nedorozumění a mylný výklad někdejších prohlášení a plánů p. presidentových o jednotné straně. President samozřejmě souhlasí, že čs. národní socialisté mají stejný nárok na zastoupení v Národních výborech jako ostatní složky Národní fronty, což jest ovšem i názorem mým. Sám jako ministerský předseda vzkazují Vám, že Vy stejně jako ostatní političtí poradci, byl jste vládou určen jako jeden z představitelů Národní fronty a tedy především z tohoto důvodu Vaše pověření politickým poradcem vládního delegáta nezměněné trvá. Pozdravy srdečné všem. Šrámek.¹

Ripka.

AMZV Praha. Depeše odeslané, 1944, čís. 2248 (Mos. 229). Nešifrovaný záznam (?) odoslanej depeše. Strojopisný priepis.

1944, september 13. Bratislava. — Telegram čís. 1385 nemeckého vyslanca Ludina Zahraničnému úradu v Berlíne s ďalším vysvetlením vo veci Čatloša.

Tajná ríšska vec.
Citissime!

K telefonickému nariadeniu čís. 1330
BRAM (Zvláštny vlak 1997), 13. septembra 1944.

Obergruppenführer Berger prisľúbil obidva prípisy na ihneď.¹ Jeden prípis, a síce od SS-obersturmbannführera Nagelera, mám v rukách a zasielam ho v do-slovnom znení:

¹ Uhlíř Šrámkovi obratom odpovedal: „Tvůj kabel obdržel a děkuji za vysvětlení. Tím se však nemění situace na Slovensku. Je nutné, aby president sám sdělil ústředí na Slovensku že:

1. Špatně rozuměli jeho plánu.

2. Že je třeba, aby národní výbory byly doplněny o zástupce národních socialistů.

3. Že do slovenského ústředí mají být kooptováni zástupci strany národně socialistické.

Moje politické prohlášení o této věci není s to revidovati na Slovensku situaci, která podle slov poslance Šmidkeho tam vznikla v důsledku direktiv presidenta Beneše, proto jen president může tuto věc změnit. Prosím, jednejte ihned v této věci a obratem mi sděl, co se stalo. Pošli mně také text kablu presidenta Beneše, který pošle v této věci na Slovensko, neboť bude pro mne velmi důležitý. Prosím zařídte vše, abych nemusel zatěžovat velvyslanectví a Píku podobnými telegramy.“ (AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 2055, Mos. 277 z 14. 9. 1944.)

Vid aj dokumenty čís. 225 a 318.

¹ Vid dokument čís. 242, 4. odsek.

„2. septembra bolo asi 40 gardistických vodcov a gardistov na hlavnom veliteľstve Hlinkovej gardy. Gardistickí vodcovia položili hlavnému veliteľovi Hlinkovej gardy otázku, kto umožnil generálovi Čatlošovi útek. Na to odpovedal hlavný veliteľ: »Je to tajné, ale keďže ste ma k tomu prinútili, tak vám to poviem. Vláda sa už pred dlhším časom rozhodla zbaviť generála Čatloša funkcie a zaistiť ho. Prezident sa proti tomu do poslednej chvíle bránil, o čom vedel aj nemecký vyslanec Ludin.«”

Druhý prípis jedného vodcu SS, ktorý je toho času odvelený k veliteľstvu v Maďarsku, obergruppenführer ešte nemá v rukách. Obergruppenführer Berger bol požiadany, aby tento spis ihneď po doručení dal ďalej na vyslanectvo. Tým sa vysvetľuje aj oneskorenie, na ktorom vyslanectvo nemá vinu.

Ludin

SÚA Praha. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlín), 36/498412. Fotokópia úradného záznamu telegramu. (Z nemčiny preložila HT.)

283

1944, september 13. Praha. — Ďalekopis štátneho ministra K. H. Franka rišskemu vodcovi SS Himmlerovi do Berlína s návrhom na zmenu v osobe nemeckého vyslanca na Slovensku.

(Po doručení považovať za
tajnú rišsku vec!)
Osobne! Do vlastných rúk!

Rišsky vodca!

Vplyv vojenskej a politickej situácie Slovenska na protektorát ma vedie k nasledovnému konštatovaniu a k pripojenej prosbe:

Vznik a ďalší postup povstania na Slovensku v neposlednom rade zavinielo aj podceňovanie celkovej slovenskej situácie zo strany nemeckého vyslanectva (vyslanec Ludin a vyslanec radca Gmelin). Vyslanectvo bolo skutočnosťami prekvapené a nechcelo ich priznať. Vzhľadom na vyslancov postoj k vedúcim slovenským kruhom, ovplyvnený pravdepodobne aj predošlými spoločenskými stykmi, nemožno očakávať od Ludina a jeho štábu zmenu politického ponímania a je nebezpečenstvo, že aj naďalej sa budú robiť veľmi vážne politické chyby. Na jednej strane musí dostať SS obergruppenführer Berger schopného politického poradcu s dôkladnými znalosťami a na druhej strane treba zo zahraničnopolitických príčin zachovať nemecké vyslanectvo pri slovenskej vláde. Nemecký vyslanec s pevnou chrbticou, znalosťou pomerov a politickým inštinktom by teraz nemal vzhľadom na nemecké záujmy na juhovýchode podstatné šance pacifikovať partizánmi zamožené územie len na základe rozumného politického stanoviska a pod ochranou nemeckých zbraní bez toho, že by bolo treba nasadiť veľa divízií. Nakoľko ja poznám Ludinovo stanovisko a chovanie, Ludin stojí v ceste novým politickým a bezpečnostno-polícajným opatreniam. Dovoľujem si navrhnúť, aby bol namiesto Ludina vymenovaný za nemeckého vyslanca v Bratislave bývalý guverné Iovovského obvodu, SS brigadeführer dr. Wächter.

Brigadeführer dr. Wächter je znalec juhovýchodného priestoru, oboznámený s pomermi na Slovensku a podľa môjho názoru je určite schopný na základe svojich skúseností zo Lvova osvojiť si politickú situáciu na Slovensku. Ako počúvam,